

jar något nytt) som en nödvändig del i teorin om kommunikativt handlande. Avhandlingen hävdar att rituellt handlande är förbundet med ett *primary disclosure* som i sin tur är förbundet med det outgrundliga Andra (*alteritas*) med syfte att uppenbara Kyrkans identitet. Utan identitet är Kyrkan utlämnad åt en ständigt pågående debatt och en fortgående atomisering av teologin där varje svar exponentiellt föder nya frågor. Kommunikativt handlande är istället förbundet med ett *secondary co-disclosure* med syfte att sträva efter ömsesidig förståelse och konsensus. En dialektisk balans mellan studier och gudstjänst, utifrån en rekonstruktion av Habermas och Schmemmann, är därför förutsättningen för kyrkans inre befrielse och mynnar ut i ett liturgiskt lärande som utgör avhandlingens förlängning i det kyrkliga livet.

Alexander Maurits, *Den vackra och erkända patriarcalismen. Den lundensiska högkyrklighetens präst- och mansideal*. Lund: Sekel Bokförlag, 2011. 266 sid.

Under senare delen av 1800-talet uppträdde den lundensiska högkyrkligheten till försvar för den samhälls- och kyrkliga enhetskultur som successivt börjat luckras upp. Män som A.N. Sundberg (1818–1900) och W. Flensburg (1819–1897) vände sig mot en individualistisk frihetsförståelse och mot den frikyrkliga väckelsen och dess lekmannapredikanter, vars verksamhet sågs som ett hot mot en av Gud instiftad ordning. I den kyrkohistoriska avhandlingen *Den vackra och erkända patriarcalismen* analyseras de åtgärder dessa representanter för den äldre lundahögkyrkligheten vidtog för att försvara och revitalisera en luthersk samhällsordning. Eftersom den kristne mannen, som präst eller husfader, hade en särställning i lundateologernas samhällsuppfattning var deras ställningstagande i tidens brännande frågor bland annat uttryck för en genusideologi med syfte att befästa ett patriarkalt system grundat på den lutherska treståndsläran. Utifrån ett genusperspektiv uppmärksammas det kristna mansideal som kom till uttryck i teologernas samhälls- och kyrkopolitiska program. Teologernas strävanden betraktas därtill som ett försök att värna prästerskapets hävdvunna maktposition.

Eli Göndör: *Muslimska kvinnor i Israel: religionens roll i vardagslivets förflyttningar*. Lund: Centre for Theology and Religious Studies, Lund University, 2012. 199 s.

Avhandlingen undersöker hur muslimska kvinnor i Israel har både förbättrat sina levnadsvillkor och blivit mer religiösa; detta genom en kvalitativ studie där kvinnor mellan 19 och 26 år i Israel intervjuats. Kvinnorna studerade vid israeliska universitet och var medlemmar i den Islamiska Rörelsen i Israel. Studien lutar sig teoretiskt mot Alain Touraines idé om att fo-

kusera på individers förflyttningar i vardagen för att förstå deras utveckling.

Efter ett inledande kapitel om muslimers historia i Israel följer ett statistiskt underlag över muslimers, särskilt kvinnliga, sociala villkor i Israel. Därpå presenteras intervjuerna i fem olika kapitel som var för sig diskuterar kvinnornas förhållningsätt till olika uttryck av religiositet. Förbättrade levnadsvillkor ger dem möjlighet att förflytta sig till nya miljöer såsom arbetsplatser och universitet. Detta i sin tur kan leda till att deras tillvaro kompliceras genom förflyttningar mellan fler miljöer med ibland motsägelsefulla förväntningar på deras beteende.

Avhandlingen hävdar att kvinnorna som intervjuats valt religion som taktik för att hantera vardagslivets förflyttningar mellan olika miljöer med ibland motsägelsefulla krav på deras beteende och lojaliteter.

Joel Halldorf: *Av denna världen? Emil Gustafson, moderniteten och den evangelikala väckelsen*. Skellefteå: Artos & Norma bokförlag, 2012. 394 sid.

Avhandlingens mål är att studera relationen mellan den evangelikala rörelsen och moderniteten med Emil Gustafson (1862–1900), predikant inom Helgelseförbundet, som "case". Metodiskt sker det genom att Gustafsons spiritualitet jämförs med Charles Taylors karakterisering av moderniteten. Modernitetsanalysen genomförs i relation till centrala teman i Gustafsons spiritualitet. Hans syn på omvändelsen visar sig påverkad av en modern individualism. Synen på den religiösa verksamheten (kallelsen) präglas av instrumentell rationalitet. Förståelse av helgelsen liknar modern disciplinering. Analysen av hans andliga erfarenheter visar att dessa informerats av ett modernt autenticitetsideal. Samtidigt finns skillnader: Gustafson värjer sig mot synen på människan som själv tillräcklig, ser lidandet som något potentiellt positivt och betraktar inte naturen som avförtrollad (*disenchantad*).

Gustafson är präglad av moderniteten, men inte identisk med Taylors modernitet. Han representerar ett slags modernitet. Denna modernitet är teocentrisk och inte, som den sekulära, antropocentrisk. För att Gustafson ska kunna upprätthålla distansen till den sekulära modernitet som omger honom behöver hans motstånd vara förankrat i konkreta praktiker. Undersökningen visar att den evangelikala väckelsen varken ska tolkas som entydigt modern eller antimodern, utan snarare som ett slags modernitet. Det finns med andra ord inte en modernitet utan flera, och evangelikalismen är en av dem.